

СЕКЦІЯ 8. КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ТА МИСТЕЦЬКІ АСПЕКТИ СУЧАСНОГО КОМУНІКАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА

Культура мовлення як стратегія сучасної комунікації

Неля Момот

к. філол. наук, доцент,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

e-mail: MomotNM@krok.edu.ua,

ORCID: 0000-0002-1054-4517

Постановка проблеми та актуальність. Матеріальні й духовні цінності сучасного українського суспільства в Україні та поза її межами на сьогодні сконцентрувалися навколо відчуття власної ідентифікації. Це поняття центрично екстраполюється на питання мови, зокрема культури мовлення, адже однією з ознак загальної культури особистості, її інтелекту, ерудованості є культура комунікації. Досконале опанування мови та основ її культури є процесом постійним, він потребує зацікавленості й бажання застосовувати українську мову на рівні ділового і повсякденного спілкування, усвідомлення себе як носія української мови, української культури та української ментальності.

Метою статті є аналіз культури мовлення як стратегії сучасного комунікаційного середовища, дослідження засад національної мови і сучасної міжкультурної комунікації.

Виклад основного матеріалу. Провідні українські мовознавці досліджують проблемні питання функціонування української мови, удосконалення норм слововживання. Цьому присвячені праці В. Єгорової, М. Жовтобрюх, Н. Бабич, С. Шевчук, Л. Мацько, М. Пентилюк, М. Пилинського, Г. Онуфрієнка та ін. Разом з тим, підвищення рівня функціонування української мови у сфері ділового спілкування, зростання бренду україніки у світі створює позитивні передумови для подальшого удосконалення рівня україномовної комунікації.

Культура мовлення – це такі якості мовця, які забезпечують ефективне досягнення мети спілкування з дотриманням правил та етичних норм [1, с. 8]. Мова і культура є вимірними елементами одного поняттєвого порядку, гармонійний взаємозв'язок між якими втілено у процесі комунікації. Як зазначають науковці В. Іванишин та Я. Радевич-Винницький, культура мовлення відіграє значущу соціальну і національну роль, забезпечує високий рівень спілкування, опшляхетнює стосунки між людьми, сприяє зростанню рівня культури суспільства загалом. Низький рівень культури вважається наслідком впливу колоніального середовища. «У XVII столітті мандрівники, які бували в Україні, дивувались, що тут усі, навіть жінки та сироти, вміють читати й писати. У тогочасній росії ж більше половини боярської Думи були неписьменними... Коли у 1768 році в Чернігівській губернії одна школа припадала на 746 жителів, то у 1875 році – на 6750. На початку XX століття рівень письменності серед українців російської імперії не досягав і 20%, причому навчання провадилось

не рідною для школярів мовою» [2]. Чистота мови не має бути перевагою філологів і мовознавців, це має стати прерогативою кожного представника певного етнічного суспільства у межах однієї держави. Як свідчить досвід сьогодні, це питання мимохіть може стати прецедентом втрати державності й територіальної цілісності, спровокувати механізми анексії та цілковитого поневолення. Тому на сьогодні це має бути не тільки бажанням, а й стати обов'язком кожного свідомого громадянина. За словами І. Огієнка, «Для одного народу – одна літературна мова й вимова, один правопис» [3, с. 197]. Існує поняття індивідуальної мовної культури. Адже досконале володіння мовою, вміння точно й зрозуміло висловити думку, застосувати індивідуальний підхід у доборі мовних засобів, побудові речень та тексту сприяють формуванню професійно-компетентнісного процесу підготовки сучасних фахівців різних галузей знань. Наявність таких мовних умінь та навичок сприятиме не тільки підвищенню і формуванню загальної культури, а й допоможе реалізувати творчий потенціал, стане інструментом прояву професійної чи наукової обдарованості особистості, сприятиме її самовираженню.

Процес удосконалення мовної комунікації повинен зосередитися на принципово важливому аспекті – виробити вміння працювати зі словниками, довідниками, посібниками тощо. Це теж один із елементів культури мовлення – небайдуже, прискіпливе, уважне ставлення до слів та виразів. Жодне незрозуміле або невідоме слово не повинно залишатися поза увагою. Розуміння, естетично-емпатичне сприйняття і відтворення мови сприяє її якості, підвищує рівень знань. Сучасне професійне середовище вимагає від фахівця володіння різноаспектною комунікацією. До цього спонукають виклики, пов'язані із соціально-економічними, суспільно-правовими, інформаційними процесами, які створюють нові поняття, підходи, концепції, що визначаються сучасними інформаційними джерелами, інтернаціоналізацією мови, її мобільністю. Вміння працювати зі значними обсягами наукової інформації, крім культури мовлення, передбачає культуру мислення. Також, процеси глобалізації породжують інноваційні підходи щодо удосконалення мовної підготовки, пов'язані з появою нових суміжних наук. До прикладу, крос-культурний менеджмент, в основі якого, поряд з іншими науками, є елементи міжкультурної комунікації, культурології, лінгвістики. За моделлю Т. Гледвіна і Т. Терпрстра, до структури блоків культурного середовища міжнародного бізнесу мова включена першою позицією та її складовими виведено розмовну, письмову, офіційну мови, лінгвістичний плюралізм, ієрархію мов, міжнародні мови й мову ЗМІ [4, с. 64]. Такі сучасні моделі спрямовані на пошук близькості різних культур, міжкультурну комунікацію та визначення неповторності й самобутності кожної окремої культури, до якої мова входить як невід'ємний елемент демонстрування цінностей кожної нації, підкреслює унікальність національних культур і мов. За моделлю Г. Хофстеде, який виділяє шість рівнів культури, варто зазначити національний рівень культури відповідно до країни, регіональний рівень культури – етнічний та мовний, соціально-класовий – за яким визначається

культура і мова певних професійних кіл (професійна мова юристів, лікарів, економістів тощо) [4, с.74-75].

Висновок. Загалом можна зробити висновок, що мова є однією з умов прогресивного сучасного розвитку суспільства. Через мовленнєву діяльність відбувається удосконалення та розвиток як особистості, так і відпрацювання й розширення потенціалу самої мови, її формування та функціональне закріплення. Аналіз процесів комунікації дає підстави визначати культуру мовлення як широке багатокомпонентне поняття, яке охоплює як компетенції окремої особистості, так і комунікативну поведінку та мовне виховання всього суспільства. Отже, україномовна особистість – це особистість, яка формується під впливом національної культури, культивує українську мову і мовну культуру як суб'єкт суспільних відносин та як носій цієї мови.

Ключові слова: культура мовлення; стратегія комунікації; міжкультурна комунікація.

Список використаних джерел

1. *Александрова В.О. Мовленнєва культура сучасної молоді / В.О. Александрова // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2013. – № 8 (ч. 2). – С. 7–11.*
2. *Іванишин В., Радевич-Винницький Я. Мова і нація. – Дрогобич: Видавнича фірма “Відродження”, 1994. – 218 с.*
3. *Огієнко І. Історія української літературної мови / І. Огієнко; упоряд., автор істор.-біогр. нарису і приміток М. Тимошик. – Київ: Либідь, 1995. – 296 с.*
4. *Близнюк Т. П. Крос-культурні особливості менеджменту сучасної мультинаціональної організації: монографія. Харків: ФОП Лібуркіна Л. М., 2017. 296 с.*
5. *Єгорова В.С. Культура мовлення сучасної молоді / В.С. Єгорова. Дослідження з лексикології і граматики української мови. – 2010. – Вип. 9. – С. 74–78.*
6. *Онуфрієнко Г.С. Науковий стиль української мови: навчальний посібник / Г.С. Онуфрієнко. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 312 с.*